

Ekološka vrednost tri četvrtine reka na Balkanu je velika i na njima treba zabraniti izgradnju hidroelektrana, ukazuje se u Eko-Masterplanu koji su objavile nevladine organizacije Rivervoč i Juronejčer u okviru kampanje "Sačuvajmo plavo srce Evrope". U ovom trenutku na prostoru između Slovenije i Grčke planira se ili gradi oko 3.000 hidroelektrana od čega trećina u nacionalnim parkovima, parkovima prirode i drugim zaštićenim zonama.

Eko-Masterplan je vrsta prostornog plana za vodotokove na Balkanu koji ukazuje na oblasti koje bi trebalo da budu "zabranjene zone" za nove hidroelektrane. U cilju izrade tog plana, naučno je ispitana rečna mreža duga više od 80.000 kilometara. Rezultat je da je oko 61.000 kilometara reka (76%) visokog ekološkog kvaliteta i time treba da bude u zoni "zabranjenoj" za ekspanziju hidroelektrana.

"Pozivamo investitore i one koji odlučuju na Balkanu i u EU da se ubuduće uzdrže od odbravanja novih hidroelektrana u tim 'zabranjenim' oblastima. Zaštita balkanskih reka je panevropski zadatak a Eko-Masterplan je oruđe za sve koji rade na zaštiti tog blaga", saopštile su 27. novembra organizacije Rivervoč i Juronejčer.

S obzirom da hidroelektrane uvek prave znatnu štetu u prirodi, odlučujući faktor u fazi planiranja je izbor lokacije. Zato najvažnije pitanje u razvoju projekta treba da bude: "Gde NE treba da gradimo?". Eko-Mastrplan daje odgovor na to pitanje jer obezbeđuje bazu osnovnih podataka za investitore i donosiocce odluka.

U tom planu se prvi put kombinuju znanje o biodiverzitetu (ribe, školjke, insekti), integritetu reka i poplavnim površinama, kao i lokacijama zaštićenih oblasti. Svi podaci prikazani su na grafikonima i mapama.

Eko-Masterplan je, ocenjuju nevladine organizacije, pogodno oruđe za zaustavljanje razarajućih planova za ekspanziju hidrocentrala, za očuvanje biodiverziteta i lepote rečnih pejzaža, kao i za izbegavanje društvenih tenzija i unapređenje sigurnosti planova investitora. Trenutno se na prostoru između Slovenije i Grčke planira ili već gradi oko 3.000 hidroelektrana. Oko 1.000 planiranih hidroelektrana je u visoko zaštićenim oblastima, poput nacionalnih parkova ili zaštićenih područja iz EU mreže Natura 2000.

Pored toga, jedinstveni biodiverzitet u tim rekama biće suočen sa nestankom ako se projekti realizuju. Mogle bi da izumru brojne vrste, uključujući 11 vrsta riba, upozoravaju naučnici. Čak bi i već ugrožena populacija mladice, ribe iz porodice pastrmki, mogla da bude smanjena za oko 70%, čime bi se ta vrsta našla na ivici izumiranja.

Na potrebu za hitnom akcijom ukazuje i stav društva - sve više i više građana i inicijativa protivi se "poplavi" projekata hidroelektrana.

U izveštaju dve NVO navodi se da je npr. u Srbiji 3.000 ljudi protestovalo na ulicama zbog planirane izgradnje 60 hidroelektrana u Parku prirode Stara planina, čime su zaustavili

početak gradnje. U Bosni i Hercegovini “hrabre žene Kruščice” više od godinu dana danonoćno blokiraju izgradnju elektrane.

“Eko-Masterplan je od ključnog značaja za svako dalje planiranje na balkanskim rekama. ‘Zabranjene’ zone za hidrocentrale istovremeno su ‘slobodne’ zone za retke životinje i ptice, jedinstvene pejzaže, za građane i sve ljubitelje prirode”, istakao je direktor Rivervoča Ulrich Ajhelman .

Alternative

Prema Eko-Masterplanu, 89% planiranih projekata hidroelektrana je u tim “zabranjenim” oblastima. Jedno istraživanje urađeno za potrebe Eko-Masterplana pokazalo je da se ti projekti lako mogu zameniti ekspanzijom drugih izvora obnovljive energije, posebno energije Sunca i vetra.

Međutim, Balkan je trenutno gotovo ekskluzivno fokusiran na hidroelektrane dok se u solarnu energiju malo investira, uprkos čak 300 sunčanih dana godišnje, kao u Albaniji.

“Eko-Masterplan je još jednom potvrdio da su balkanske reke suviše vredne da bi ih izgubili. One su ‘plavo srce Evrope’. Njihovo uništavanje hidrocentralama ne bi bilo samo ekološki i društveno poražavajuće, već bi to bila glupost u energetskej politici”, istakao je direktor Juronejčera Gabrijel Švaderer .

Regionu Balkana potreban je zaokret u energetici - smanjenje velikih gubitaka energije, zaustavljanje razvoja hidroelektrana i umesto toga ulaganja u solarnu i energiju vetra, zaključuju u Juronejčeru i Rivervoču.

Izvor: euractiv.rs